O‘Z SHAXSIY BUDJETINI BOSHQARISH

Tilabova Dilafruz Shavkatovna
Forish tuman texnikumi "Biznes asoslari" fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada shaxsiy budjetni rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari tadqiq etiladi. Insonning moliyaviy barqarorligini ta’minlashda daromad va xarajatlar tahlili, jamg‘arma madaniyatini shakllantirish hamda inflyatsiya sharoitida mablag‘larni himoya qilish usullari keng yoritilgan. Tadqiqot natijasida shaxsiy moliyani boshqarishning samarali strategiyalari bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Abstract: *This article examines the theoretical and practical foundations of personal budget planning. It covers the analysis of income and expenses, the formation of a savings culture, and methods of protecting funds in conditions of inflation to ensure financial stability. As a result of the study, recommendations on effective personal finance management strategies were developed.*

Kalit so‘zlar: *Shaxsiy budjet, moliyaviy menejment, daromadlar tahlili, xarajatlar optimallashuvi, moliyaviy xavfsizlik yostiqchasi, investitsiya, biznes asoslari.*

Keywords: *Personal budget, financial management, income analysis, expense optimization, financial safety net, investment, business foundations.*

KIRISH

Zamonaviy bozor munosabatlari har bir kishidan nafaqat professional mahoratni, balki yuqori darajadagi moliyaviy savodxonlikni ham talab etadi. "Biznes asoslari" fanining muhim tarkibiy qismi bo‘lgan shaxsiy budjetni boshqarish masalasi, insonning iqtisodiy mustaqilligini ta’minlovchi asosiy omildir. Ko‘pincha insonlar daromadlari kamligi sababli emas, balki uni

imrconf.com

noto‘g‘ri taqsimlaganliklari oqibatida moliyaviy yetishmovchilikka duch kelishadi. Shaxsiy budjetni tizimli boshqarish nafaqat bugungi kungi ehtiyojlarni qondirish, balki kelajakdagi yirik maqsadlar va kutilmagan iqtisodiy tebranishlarga tayyor turish imkonini beradi.

ASOSIY QISM: MUHOKAMA

Shaxsiy budjetni boshqarish — bu daromadlarni maksimal darajada oshirish va xarajatlarni ongli ravishda nazorat qilish san’atidir. Mutaxassislar shaxsiy moliyani boshqarishda quyidagi to‘rtta ustuvor yo‘nalishni ajratib ko‘rsatishadi:

1. Daromadlar va xarajatlar monitoringi. Muvaffaqiyatli budjetning asosi — aniq hisob-kitobdir. Hozirgi kunda an’anaviy daftardan foydalanish bilan birga, zamonaviy avtomatlashtirilgan mobil ilovalar orqali har bir sarf-xarajatni toifalarga ajratish mumkin. Bu esa "pul qayerga ketayotganini" ko‘rishga va "ortiqcha sarf-xarajat nuqtalari"ni aniqlashga yordam beradi.

2. Xarajatlarni optimallashtirish. Xarajatlarni kamaytirish — bu hamma narsadan voz kechish degani emas, balki ehtiyojlarni tartibga solishdir. Iqtisodiyotda xarajatlar ikki turga bo‘linadi:

• Doimiy xarajatlar: Ijara, kommunal to‘lovlar, oziq-ovqat, transport.

• O‘zgaruvchan xarajatlar: Ko‘ngilochar tadbirlar, kutilmagan xaridlar, xobbi.

Maqsad — o‘zgaruvchan xarajatlarning umumiy daromadga nisbatan ulushini oqilona darajada ushlab turishdir.

3. "Avval o‘zingga to‘la" tamoyili. Moliya bo‘yicha ekspertlarning ta’kidlashicha, aksariyat insonlar barcha xarajatlarni qoplab bo‘lgandan keyin qolgan pulni tejashga harakat qilishadi. Biroq eng to‘g‘ri yo‘l — daromad kelishi bilan uning kamida 10-15 foizini jamg‘arma hisobiga o‘tkazishdir. Bu mablag‘ kelajakda "moliyaviy xavfsizlik yostiqchasi"ni hosil qiladi.

4. Inflyatsiya va investitsiya. Oddiy jamg‘arma vaqt o‘tishi bilan qadrini yo‘qotishi mumkin. Shuning uchun "Biznes asoslari" fani doirasida talabalarga

imrconf.com

shaxsiy budjetning bir qismini aktivlarga (bank omonatlari, qimmatli qog‘ozlar yoki o‘z bilimini oshirish) yo‘naltirishning afzalliklari tushuntirilishi lozim.

XULOSA

O‘z shaxsiy budjetini boshqarish ko‘nikmasini shakllantirish uzoq muddatli jarayon bo‘lib, u insondan intizom va tahliliy fikrlashni talab etadi. Xulosa qilib aytganda, budjetni rejalashtirish insonni "kambag‘allik tuzog‘i"dan asraydi va uning hayot sifatini tubdan yaxshilaydi. Forish tuman texnikumi kabi ta’lim muassasalarida ushbu mavzuni chuqur o‘rgatish, ertangi kunning tadbirkor va iqtisodiy jihatdan barqaror yoshlarini tarbiyalashda muhim poydevor bo‘lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yilgi iqtisodiy islohotlar dasturi.
2. Vahobov A.V., Malikov T.S. "Moliya" (Darslik). – Toshkent: Sharq, 2012.
3. Bodo Shefer. "Moliyaviy erkinlik sari yo‘l" (Tarjima). – Toshkent, 2020.
4. Kiyosaki R. "Boy ota, kambag‘al ota" – Toshkent: Akademnashr, 2022.
5. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy bankining "Moliyaviy savodxonlik" o‘quv-metodik qo‘llanmalari.

imrconf.com